

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónivalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetű és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadónival:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadónivalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, aug. 28.

Uechar.

Ismeretlen név, de nem ismeretlen típus, a melynek képviselője.

Mosdatlan száju trieszti szocialista izgató az eredeti Uechar, a kit a katolikus vallás gyalázása miatt a napokban hat heti szigorított börtönre ítelt a görcei cs. és kir. bíróság.

Olyan hallatlan eset ez nekünk magyaroknak, hogy az összes fővárosi lapok közül egyetlen egy emlékezik meg róla; a többi hallgat, mert talán el sem hiszi az egészet.

A strucz meséjére emlékeztető ez a bölcs hallgatás.

A strucz ugyanis, mint mindnyájan tudjuk, igen okos és igen bátor állatnak képzelet magát. Bátornak azért, mert elenséget soha sem lát; az igaz, hogy hosszú lábaival könnyen elinal előlük s így bajosan láthatja ellenfeleit, különösen hátrafelé. Okosnak pedig azért tarthatja magát, mert magánál bölcsőbbet ritkán lát a Szaharában; az igaz, hogy rendszeren egyedül hallgatja a lába alatt csuszamló homok serczegését.

Uechar, a trieszti vitéz gyalázkodó igen közeli rokonságban állhat ezekkel a bölcs és vitéz madarakkal. A maga tudatlanságától elteltlen itél elevenek és holtak fölött s közben mond olyan szentenciát, a mely mélyen sért másokat, kiknek van önézetük, becsületük és vallásuk.

Mit tesznek a struczok, ha bajba jutnak?

A régi tudós mese szerint bedugják fejüket a homokba, hogy ne lássanak semmit s szentül meg vannak győződve, hogy már most őket sem látja senki.

Az Uecharok éppen így cselekszenek. Van nekik is kedvencz Szahara-homokjuk, melybe beledugják a fülüket és szemüket: úgy hívják, hogy liberálizmus. Komoly ember ugyan belátja, hogy ez is csak homok, mint minden üres jelszó, a melylyel csak saját magát vakíthatja meg, a ki belebúvik, de az Uecharok a struczokkal tartanak. Kikiáltják, hogy üres vagy legfeljebb borgőzzel telt fejből kikongó gyalázkodásuk a liberálizmus nevében történt, hogy a liberálizmus nevében üldözik a vallásosságot és szentül meg vannak győződve, hogy ezt elejétől végig mindenki el is hiszi nekik.

El ám: az Uecharok.

A strucz-madár annyira beleszokott már a homokba búvársba, hogy ha valamelyik társa a homokba rejti fejét, maga is azt szuggerálja magának, hogy az elbúvó kollegát nem látja. Az Uecharoknak is elég azt mondani: vakmerően meggyanusítottam valakit, mert másképp gondolkozik, mint én; kvalifikálhatlan gorombasággal illettem egy vallás szertartásait; nevelletlenül, hülye gúnnyal akartam kicsúfolni a nemes jótékonyt; de a liberálizmus nevében cselekedtem! S az Uecharok homoktól elvakultan harsogják: Helyes! Mi is úgy teszünk!

Mindez pedig eltart egészen addig, míg valami okosabb emberre nem találunk, a ki megpiszkálja fejük körül a homokot. Ritkán történik, mert az Uecharok lábai hosszúak és gyorsak: ha valaki közeledik hozzájuk, hamar a hetedik hátrában teremnek s ott hintik tovább a maszlagot. Hát még ott, a hol senki sem törődik velük, járhatnak szabadon?

Ott azt hiszik, a Szaharán vannak s járnak olyan magasra emelt fejjel, mint egy strucz s olyan üres fejjel, mint egy strucz.

Nálunk ez az eset. Nálunk, ha valaki részeg fővel betör egy ablakot, kóterbe kerül. De ha állítólag józanul a lepszentebb érzelmek körül hadonáz doronggal, semmi baja, sőt jó, ha képviselőnek meg nem választják.

Éppen úgy, mint a hogy a csirkefogót is lecsukattja a B. T. K., de a becsületgázolók ellen egyenesen behajítja a társadalmat a párbajmániába.

Komédia ez, valóságos Szahara az igazságszolgáltatás terén, mely senkinek sem jó, csak az Uecharoknak. Ezek bátran üzhetik tovább kis játékaikat, nem bántja senki; adhatják a felvilágosult vadzsennit, nem ábrándítja ki senki ürességük felől; burkolózkodhatnak a liberálizmusba, senki sem világosítja fel őket, hogy ha kőszikla lett volna az a liberálizmus, azt is homokká örölték volna már, annyit rágódtak rajta.

Hanem azért van egy vigasz: a Szaharán is vasut fog járnai valamikor, a

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Martinotti káplár.*

I.

Nyolcz esztendő s koromban történt, hogy egy olyan barátságot kötöttem, amely gyermekkorom legkedvesebb emlékei közé tartozik. Volt a városunkban táborozó ezrednek egy trombitás káplárja, egy középmetű, erős, izmos ifjú, kemény, szigoru tekintetű, de tele jóssággal, természetességgel és kedvességgel. Megkedvelt, a mikor látta, mint futok kilógó nyelvvel a trombitája előtt. Megismerkedtünk azután a kaszánya előtt, majd apám háza előtt sétálgatni kezdtünk együtt, amikor ideje megengedte. Ugy bánt velem, mint felnőt emberrel szokás, ami büszkévé tett s iránta érzett szeretetemet most meg a hála is fokozta. Be zélt nekem gyermekkoráról, katonáskodásáról, felebbvalóiról s a kaszányában történt eseményeket is nagy részletességgel, fontoskodóan szokta volt elmondani.

* A világhírű olasz ifjusági író, Edmondo de Amicis most megjelent munkájából.

Én pedig hitatos figyelemmel hallgattam szavait. Otthon egyébről sem beszéltem, mint Martinotti kápláról, akit fivérem kötekedésből »tábornok«-nak kereszteltek el. Martinotti káplár erőnek-erejével azt akarta, hogy tegezzem, de nekem sohasem volt ehhez elég bátorságom. Valóságos dicsőség volt számomra, ha vele együtt jelenhettem meg az utcán, mikor pedig elvitt a kávéházba frissítőt inni, usztam a glóriában s nem lettem volna büszkébb akkor sem, ha maga Cavour gróf vitt volna oda. Keresztnevenem szólított, de becézgetve, mert nyilván hosszunak találta nevemet s nehezére esett egészen kimondani. Így csak Mondonak, vagy Mondinnak nevezett. Egyszer lefejtette zubbonyáról a káplári rangját jelképező, már nagyon megkopott sárga gyapju-csikokat s nekem adta mindkettőt. Ugy vittem háza, mint valami kincset s rávarrtam nyomban az ujjasomra. Ugy jártam azután az iskolába — káplári ranggal. Idővel olyan nagyra növekedett csodálatom Martinotti káplár iránt, hogy még utánozni kezdtem a járását, a hanghordozását s reggeltől estig füttyöltem azokat a marsokat, amelyek leggyakrabban hangzottak trombitájá-

ból. Nem emlékezem tisztán, hogy meddig tartott a boldogságom. Én azt hittem akkor, hogy sohasem lesz vége s Martinotti ott öregszik meg majd káplárságában — az én kedvemért. De egyszer mégis vége szakadt a boldogságnak.

Egy este, takarodó idején találkoztam Martinotti káplárral, ki így szólt hozzám:

— Tudod-e, Mondino, hogy holnap este megyek az ezreddel.

Mikor látta, hogy nem értem szavait, hozzátette:

— Megyek a krimi háboruba.

Ugy félfüllel már hallottam valamit a krimi háboruról, de — magam sem tudom hogyan — sohasem ötlött eszembe az a gondolat, hogy őt is elvihetik oda. Egy szó sem jött ajkamra. Martinotti mosolygott meginduláson s nyilván vigasztalni akart, midőn így szólt:

— Remélem, hogy nem esik bennem kár a muszkák között. Hiszen nem akarnak talán mindnyájunkat lekaszabolni! Ha megmenekülök, lehet, hogy majd visszatérek ide. Bátorság tehát, Mondino! Ujra látjuk egymást!

Nem tudtam visszatartani könnyeimet. U még egy ideig nagy komolyan nézett rám,

FÜCHSL TESTVÉREK, bornagykereskedő czég, NAGYVÁRADON.

(Alapított 1850)

Tisztelettel értesíti az érdekelt közönséget, hogy általános nyilvánított óhajnak megfelelően, eddig csak hordókban forgalomba hozott borait ezentul **literes palaczkokban** is áruba bocsátja. — Hangsúlyozni óhajtjuk, hogy csak azon borok tekinthetők czégünkön eredőknek s csak oly palaczkok tartalmáért szavatolunk, melyeknek czimkéje, kupakja és dugója alatti bejegyzett védjegyünket viselik.

Elsőrendű asztali bor literes palaczkokként 45 kr. (Palaczkbetét darabonként 5 kr.) Pecsénye-, csemegegyógyborok megrendelésre lepalaczkoltatnak. — Rendelvények Kossuth Lajos-utca 15. szám alatti telephelyünkön fogadtatnak el. **Telefon-szám 106.**

strucz-bölcsesség hívei csak elfogynak valaha s még hamarabb elfogy a gondolkodó emberiség türelme.

Az Uecharok népbolondítása nem tarthat sokáig. Vége következik. Itt van a vég a szomszédban, Ausztriában; ott már az Uecharokat fülön fogja a bíróság. S a mi egyszer Ausztriában van, az hamar átjön hozzánk a határon, még vámot sem kell fizetnie.

Kaptunk már ugyanis elég haszontalan és káros dolgot a szomszédtól, kapjunk végre valami nemeset, jót is. Cserébe átadjuk érte a mi Uecharjainkat s ha beüt az önálló vámterület, szívesen fizetünk érte kiviteli vámot is!

Dr. K. A.

Választási mozgalmak a megyében.

A *székelyhídi* kerületben erősen korteskednek már a képviselőválasztásra. A vendéglők és korcsmákát kortestanyákul lefoglalták a különböző jelöltek már jóelőre. A választók azon része pedig, akik *Kiss Albert* ellen *Molnár Ákos* budapesti ügyvédet öhajtják függetlenségi jelöltül, azt híresztelték, hogy *Kiss Albert* nem szándékozik többé fellépni. Ez a híresztelés teljesen alaptalan, mert a központ egyáltalán nem állít *Kiss Albert*tel szemben ellenjelöltet.

A *hosszú-pályi-i* kerületben, mint már írtuk, dr. *Várady Zsigmond* akar fellépni liberális programmal. Pár nap múlva a konyári Sóstón nagy korteslakomát rendeznek a párt-hívei, amikor dr. *Várady Zsigmond* kifejti programját.

Erről a jelölésről az »E—s« a következőket írja:

»A *hosszú-pályi-i* választókerületben, melyet most *Marjai Péter* képvisel, dr. *Várady Zsigmond* nagyváradi ügyvéd akar kormánypárti programmal fellépni. A jelölt a járási szolgabíró kíséretében már puhatólódzik a községekben, de *vajmi kevés biztatásra talál*. A szolgabíró, a ki a múlt választáskor *Marjai Péter*rel szemben elbukott, minden lehető módon be akarja ajánlani a kerület polgárságának a jelöltet. Hangoztatja, hogy ennek a jelölt-

nek van ám pénze bőven, meg aztán azt, hogy *nagy ember* ez, idővel talán még *államtitkár* is lehet belőle. Egy másik kortese pedig azt terjeszti a jelöltre, hogy ő lesz *Szilágyi Dezső utódja*. Szóval már a kezdet kezdetén is erősen indul a munka. Ez azonban mind csak hiábavalóság, mert a kerület független választói messze híresek elvűségükről és megvesztegethetlen tiszta hazafias jellemükről, *Marjai Péter* meg magyaros, egyenes modoráért, bátor fellépéséért annyira szeretik, hogy már a télen párthatározatokkal és kötelező aláírásokkal kérték föl a jelöltség elfogadására.

Az orosz készülődések.

Most már nyilvánvaló, hogy Oroszország a Balkánon előállható komplikációkra való tekintettel nagyarányú katonai előkészületeket tesz az Aldunán, melyek elsősorban monarchiánk ellen irányulnak. Odessából a következőket írják egy esti lapnak:

Oroszország délnyugati részében az összes vasutvonalakon oly nagymérvű csapatszállítás történik, mint a milyen csak mozgósítás idején szokott megesni. A Pruth folyónál ez időszert körülbelül 150.000 katoná van, a román határ felé pedig még mindig tolnak előre csapattesteket, úgy hogy e hó végén egy 200.000 főnyi orosz sereg fog készen állani ezen a vidéken. A Duna torkolatának Oroszországgal határos partjain lévő várakat nagy sietséggel megerősítik, a dunai hajóhadat pedig legutóbb is 4 hajóval szaporították. Az előkészületekből kitűnik, hogy Oroszország oda törekszik, hogy a Duna egész torkolatát bármely pillanatban katonailag megszállhassa, miáltal Románia esetleges akcióját teljesen megbéníthatja.

A lengyelek elnyomtatása Németországban.

Berlinből jelentik, hogy szeptember havában Posenben három honarútlási pert is fogtak tárgyalni, melyeket lengyelek ellen indítottak. A legérdekesebb ezek között a poseni és a thorni diákok ellen indított perek. A német postaigazgatóság kizárta a továbbításból azokat a levelezőlapokat, melyek »Jeszcze Polska nie zgineta« (Még lengyelország nem veszett el), felírással, vagy pedig a lengyel himnus első soraival kerültek forgalomba.

Goluchowszky késedelme.

Most már, hogy a Balkánon egyre nagyobb a zavar, félhivatalosan is beismerik Goluchowszky baklövésait a »Pester Lloyd« ma már vezércikkben megint Magyarországnak nevében a külügyminisztert, hogy ügyeljen a Balkánra. Ez magyarul annyit tesz, hogy a Lloyd Bécsből kapott intelmet, hogy jó lesz a külügyminisztert kikérdezni, még pedig Magyarországnak nevében.

Az igaz, hogy Goluchowszky mulasztást mulasztásra halmozott, de az is igaz, hogy ezt Bécsben csak most veszik észre, mikor az orosz a galicziai határokon már felvonul, mikor az egész Balkán már orosz befolyás alatt áll, mikor a Pruth mellett már 180.000 főre menő orosz sereg gyűlt egybe és az orosz hadihajók a berlini szerződés tilalma ellenére már a fekete tengeren és az Aldunán járnak.

Az osztrák diplomaták egy gondolattal, az osztrák hadvezérek egy sereggel késnek el rendezni; tehát most is.

A kivándorlások statisztikája.

New-yorki konzulátusunk a napokban küldötte meg *Szell Kálmán* miniszterelnöknek az 1900-ik év kivándorlási statisztikáját, melyszert az amerikai Egyesült-Államokba a múlt évben 472.126 személy vándorolt be. Az 1892. év óta ez a legnagyobb bevándorlási létszám. Az egyes országok szerint az 1900-ik évi statisztika következőképpen csoportosul:

	Férfi	Nő	Összesen
Ausztria-Magyarország	73.962	34.739	108.701
Franciaország	1.884	1.087	2.971
Németország	11.904	8.964	20.868
Olaszország	82.515	28.573	111.088
Románia	5.900	4.053	9.953
Oroszország	59.234	33.252	92.486
Szerb. Bulg. Montenegro	245	65	310

A mint látszik, Ausztria-Magyarország a második helyet foglalja el ebben a statisztikában, mely annál szomorubb ránk nézve, mert kétségtelenül úgy áll a dolog, hogy Magyarországból jóval több ember vándorol ki Amerikába, mint Ausztriából.

azután megfordult és elsietett, mintha éppen akkor valamelyik feljebbvalója szólította volna. En hazatértem összeszorult szívvel s alig léptem be a szobába, zokogástól meg-megcsukló hangon mondtam el anyámnak a nagy újságot: Martinotti káplár . . . megy a háborúba:

— Szegény fiatalember! — kiáltotta anyám, de vigasztaló hangon hozzátette nyomban, hogy illendő volna, ha elutazásakor még a vasutnál is elbúcsuznám Martinotti káplártól. Másnap este futottam is az állomáshoz, de már senkit sem találtam ott. Az ezred még reggel elutazott. Egy ideig ott állottam még a pályaházban, könnyes szemmel bámulva a csillogó gépekre, amelyek elagadták tőlem barátomat. Képzetben követtem őt távoli vidékre, mely telistele van borzalommal, titokzatossággal, ahonnan — úgy gondoltam sohasem fog többé visszatérni.

II.

Mult az idő s én már a második gimnáziumba léptem. Egy napon híre támad, hogy csapataink már szállingóznak vissza a krimi félszigetről. Az első csapat már parira is szállt Génuában. Mindjárt eszembe jutott az én káplárom, Martinotti. Vajjon nem esett-e áldozatul a háborúnak, vagy a kolerának? Ha életben maradt, visszatérhet-e városunkba, hol megismerkedtünk? Azon a napon, amikor híre futott, hogy másnap két zászlóalj érkezik hozzánk, nem találtam helyemet az öröm és a türelmetlenség miatt. Okos anyám, hogy

előkészítsen az esetleges csalódásra, megjegyezte:

— Ne busulj, nem öltek meg mindenkit a muszkák! De honnan tudod, hogy nem maradt-e Génuában, vagy Turinban?

Ez a megjegyzés szeget ütött a fejembe. De azért másnap már korán felébredtem, azaz a jó reménységgel, hogy újra látom őt. Nagy tömeg gyűlt össze a vasutnál a katonákra várakozva s nekem az állomástól jó messzire jutott hely az uton. Ökleim segítségével sikerült a bémésködők első sorába furakodnom.

Szívem hevesen kezdett dobogni, mikor meghallottam az első trombitaszót s észrevettem, hogy a századok már sorakoznak a pályaház előtti téren. De miféle katonák voltak! Nem ismertem rá bennük a mieinkre. Úgy átváltoztatta őket a háború? De mintha most szebbek, férfiasabbak lettek volna, mint mikor elmentek. A századok megindultak a néptömeg üdvözlő kiáltásai között. Elöl a trombitások. Ezek között kell lenni az én Martinottinak. Mikor felém közeledtek, minden lépésükre erősebben kezdett dobogni a szívem. Ah! itt van, itt van Martinotti . . . ! De jaj, csalódtam! Nem ő volt. Más káplárt néztem Martinottinak. Összeszorult szívvel álltam ott a helyemen. Megfigyeltem a századokban minden katonát: Martinotti nem volt köztük. Oh, Istenem — gondoltam — az én jó káplárom elesett a háborúban! De hátha Turinban, vagy Génuában maradt, mint anyám mondtotta. Így sem láthatom őt többé, akárcsak elesett volna.

Egy csapat következett még, az utolsó s én éppen egy vén kapitányt bámultam, kinek hatalmas vágás látszott az arcán, amikor vidám hang üti meg a fülemet:

— Mondino!

Odafordulok, mintha villamos ütés ért volna. Martinotti káplár volt tiszti ruhában, megbarnult arccal, megsoványodva s egy kissé megöregedve, de szálegyenes testtartással, amilyen elindulása előtt volt. Sohasem felejttem el, hogyan üdvözölt megfeketedett kezével s jóságos mosolyával. Én csak egy ah-kiáltással válaszoltam neki, de kis hiba volt, hogy a néptömeg közül oda nem rohantam hozzá, hogy megöleljem.

— De megödtél! — kiáltotta. Többet azonban nem mondhatott — folytatnia kellett az utját.

Másnap találkoztam vele, s képzelhető, hogy milyen nagy volt az örömem. Barátságunk aztán megújult s még melegebb lett, mint annakelőtte. De — csodálatos! — nem emlékeztem már semmire, amit a háborúról mesélhettem nekem azon a napon meg a következőkön — attól kezdve, hogy visszatért, semmi sem maradt emlékezetemben barátságunk további történetéből. Abból az időből csak arra emlékezem, hogy lobogókkal díszített óriási sátor alatt megvendégelték a katonákat. De ez is csak homályosan lebeg képzeletemben, mint valami hirtelenében, vagy ködfátyolon keresztül látott kép.

Ünnepély az Orsolya-zárdában.

Mig a természetben más már a hervadás képével találkozunk, addig a helybeli sz. Orsolya-zárda temploma a viruló tavasz virágának ragyogó színpompájában tündökölt tegnap azok előtt, kik a benne lefolyt lélekemelő ünnepségnek boldog részesei és szerencsés szemtanúi voltak.

Nem ugyan a szerény ibolya, vagy a partparti kedves nefelejcs, vagy tudom is én melyik tavaszi virág kedves illata s gazdag színpompájú szirmai tárták elénk e csodás, szép képet, de elénk varázsolta azt a jó Isten szemében mindeknél sokkal többet érő örökös szegénység, szüzesség és engedelmisség követésére vállalkozó amaz ártatlan hajadonok csapata, melynek 3 tagja tegnap örökös fogadalmat tett, négyen pedig a szerzetesi öltönyt vették fel.

Jele ez annak, hogy a ker. kath. anyaszentegyház az ő intézményeiben még ma sem éviút el, nem élte túl magát, hanem ereiben csodálatos isteni erő lüktet, mely képessé tesz gyöngye teremtetéseket annak megértésére, mire maga az ur Jézus mondotta: »Hoc non omnes Capiunt!«

Lemondani a földi vagyon birásának még csak a lehetőségéről is, feláldozni a legnagyobb kincsét: szabad akaratát s mindezek koronájául letenni az örökös szüzesség fogadalmát, bizony csak azok képesek, kiknek az Istentől az megadatik. — E hét nemes léleknek megadta a jó Isten; s ők az Isten hívó szavát követve: szerzetesnők lettek!

E nagy lélek, kik örökös fogadalmak letvése által most már örökre az Ur Istennek áldozták fel magukat: S. M. *Henrietta*, szül. *Schindler Anna*; S. M. *Klementina*, szül. *Wesselényi Gizella*; és S. Mária *Terézia*, szül. *Hartmann Anna*; — beöltöztek: *Szabados Ilona*, S. Mária *Immaculata*; *Zsigovits Mária*, S. Mária *Paulina*; *Brém Etelka*, S. Mária *Vincentia*; és *Pink Anna*, S. Mária *Karolina*.

A lélekemelő ünnepség lefolyása a következő volt:

Régen 9 órakor a zárdatemplom harangjainak zúgása között a négy beöltözendő menyasszonyi ruhában a templomba lépett, a három fogadalmat tevő a szerzetesnők oratóriumában maradt; a völgyén pedig a legméltóságosabb Oltáriszentségben várakozott reájuk. — Elfoglalván helyeiket *Fetser Antal* apátkanonok lépett a szószékre, mély elmeéllel és a nála megszokott ékesszólással fejtegette sz. Agostonnak életét, ki nemcsak maga haladt megterése után az erény és ker. tökéletesség ösvényén s követte az evangéliumi tanúságokat, hanem a szerzetesek számára irt szabályai által mások előtt is föltárta a tökéletes élet titkait; majd érintette a napnak e zárdát illető jelentőségét s végül kívánta, hogy a négy beöltözendő, kiknek egyike az ő huga és a 3 fogadalmat 50 év múlva is a szerzetesi élet iránt érzett ama szent lelkesedéssel zenghesse el: »Regnum mundi, et nonem eius ornatum Contempi propter aminem Domini mei Iesu Christi«, mint aminő szent lelkesedéssel csalta azokat ajkaikra tegnap.

A nagy hatást keltő beszéd után *Vinkler József v. püspök* nagyprépost fényes assistentia kíséretében az oltárhoz lépett s ünnepélyes sz. misét tartott, mely után kezdetét vette a beöltöztetés és a fogadalmtevés meghatározott tartása, mely fénypontját a »Regnum mundi« és az »Eructavit cor meum« kezdetű remek zsoltár éneklésekor éri el; a szertartás véget

érvén a beöltözöttek és fogadalmat tett tagok szülői, rokonai és a nyoszolyó asszonyok siettek szerencsekívánataikkal elhalmozni az ünnepség boldog részeseit, majd asztalhoz ült a társaság s kedélyes társalgás között költötték el a zárdaszüzek által felszolgált szerény ebédet.

Egy lappal ismét gazdagabb a zárda története s arra felírva: »Mily csodálatosak az Urnak utai és kifürkészhetetlenek az ő végezései.«

„Kazár földön“

czim alatt *Bartha Miklós* országgyűlési képviselő egy kötet könyvet irt.

Tüzetesen ismerteti azt a hegyvidéki akciót, melyet harmadfélév előtt a magyar földművelésügyi kormány a *rutének megmentése érdekében indított* és a Kárpát bérczek közt lakó összes népek érdekében folytatni szándékozik.

E leírás arról világosít fel, hogy olyan nemzeti munka indult meg, a mely ugy terjedelmében, mint céljában és eredményében hazánk történelmének egyik elsőrendű mozzanatát fogja képezni.

Közügyet szolgálunk tehát, mikor *Bartha Miklós* könyvét kiadjuk.

Ezzel tesszük lehetővé, hogy a hazafias magyar közönség megszeresse és magáévá tegye azt a nagy horderejű akciót, a mely ezideig el volt rejtve a nyilvánosság elől.

Talán fölösleges mondanunk, hogy a *Bartha Miklós* műve nem szorítkozik a hivatalos adatok és a létező állapotok száraz előadására. Személyesen járta meg azt a vidéket s egyéni tapasztalatait tárja föl azzal az igazságszeretettel, mely az ő iratait mindenkor jellemzi. Művében érdekesítő módon váltakozik az élet, a költészet, a valóság, a reménység, a mulasztás, a vágy, a dicséret és fenyegetés. Bepillantást nyerünk a nép lélek rejtelmeibe, a vidék gazdasági viszonyaiba; a szociológiai és mezőgazdasági fejtegetések teszik e művet tanulságossá.

A lengyel zsidók demoralizáló és pusztító hatása, sohasem volt ily élénk színekkel ecsetelve. Csodálatos közvetlenség sugárzik minden betűjéből. Olvasva ezt a művet, azt hisszük, hogy az író meleg vére csörgedez végig a sorokon.

A könyv keletkezését és célját *Bartha Miklós* így írja le:

Magyarázat.

A havas csodálatos vonzerőt gyakorol rám. Ugy tetszik, hogy a természet a havason érzi magát igazán otthon. Egyebütt meg kell őt lesni; de itt kitarja a maga indulatait öszintén. Ez a harag valódi harag; ez a fenség nem komédia; ez a báj nem műszépség. Ásó, kapa, ekevas nem változtatták meg színét és alakját. Vasutak, csatornák és árkok mértani vonalai nem nyugtalanítják a vadon-ősi szabadságát. Minden ugy van, a miként az örök műhelyből kikerült s a miként azt megformálta a zivatar, a görgeteg, a jég, a napsugár, a villám.

Mintha más volna ott az ember is. Régi szokásait, régi szerszámaikat, régi viseletét inkább megtartotta, mint mi. Erősebb a teste, szívósabb és élete, jobb a szeme, mint nekünk. Fejletlenebb állapotánál fogva közelebb áll a vadállathoz s erősebb hiténél fogva közelebb áll az Istenhez, mint mi. A történelmi átalakulások jóformán nyomtalanul siklanak el feje fölött, miként azok a felhők, melyet csak megpihennek a bércek ormán s »néma borongással« tovább szállanak.

Ugy tetszik, hogy a gyergyói rengetegek pásztorembere az elődök ruhájában járja a

bérceket és a hajdankornak nyelvén beszél hozzánk. Letűnt századok vonásait látom a havas lakóban, miként a paleontológiai leletekben láthatók az elpusztult világrend ősnymjai.

Az elmúlt ősszel két heti pihenőre tettem szert. A ki jól be van fogva, annak nem kis feladat eldönteni, hogy hová menjen és mit csináljon, mikor a semittevés gyönyöreire nyílik kilátás. A mig e fölött töprenkedtem, mindig havasi képek rajzoltak körül.

Egyszer aztán véletlenül találkoztam Egán Edével, a kit a Kárpát-hegyvidéki földművelő nép nyomorának enyhítése céljából Beregmegyében foglalkoztat a földművelésügyi kormány. Ez az akció már régen érdekelt. Különböző leírásokból tudtam, hogy elhanyagolt és kegyetlenül elcsigázott népet óhajt a kormány szörnyű helyzetéből kiszabadítani. Itt ott szörványos közlemények jelentek meg a mentési munkálatról. A közlések nem vágtak össze. Egyik dicsérte, a másik gyalázta a munkát. Sikert jósolt az egyik; kudarcot a másik.

Kinek van igaza? Meglehet-e csakugyan menteni egy végpusztulásnak indult népet? Megérdemli-e a kezelésbe veti anyag a ráfordított fáradságot? Nem olyan kísérletezéssel állunk-e szemközt, mely pénzt, gondot, erőt nyel el ok nélkül?

Elhatározásom gyorsan megfogant. Oda megyek pihenni a rutének közé. Ott havasvidéket is találok s ezenkívül színről-színre megnézhetem a népmentési munkát. Terveimet Egán azzal az örömmel fogadta, e mellyel a mesterek szokták fogadni műtermüknek értelmes látogatóit. Pihenésem kérdése ezzel meg volt oldva.

Szeptember 7-én érkeztem Szolyvára s a miniszteri kirendeltség központi műhelyében fölütöttem sátorfámat. Innen kirándulásokat tettem Beregszentmiklósról, F.-Viznyitzérről, Puznyánfalvára, Frigyesfalvára, Dombostelkére, Patkányócra, Nagy-Marosra, Munkácsra, Ardánházára, Hársfalvára, Zsdenyovára, Vereczkére, a Beszkid-csucsra, Volócra, a Friczák havasra, a Névtelen havasra, Ökörmezőre, Bisztrára, Husztra stb.

Alkalmam nyílt megnézni a nép életmódját, szokásait, vagyoni és kulturális állapotát. Erintkeztem papokkal, jegyzőkkel, bírákkal, erdőszökeivel, kerülőkkel, földművelőkkel, boltosokkal, napszámosokkal, tanítókkal, kocsmárosokkal, uzsorásokkal, nagyuri családdal és szegénységben sínlődő ruthén háznépvel. Láttam és megmértem a helyzetet s nyitott szemmel néztem, hogy a földművelési kormány terve, célja, eszköze belehat-e valóban a népi élet viszonyaiba és hogy van-e a valóságban ennek a behatásnak állandósági biztosítéka?

Kimondhatatlan örömet okozott az a meggyőződés, hogy nem szappan-buborékos légvárat épít a miniszteri kirendeltség, hanem reális alkotásokat hoz létre. Faluról-falura látja az ember, hogy miként lábbad föl a nagy beteg. Mert hajh, nagy volt és még most is nagy ott a betegség! Ennek a néptestnek mindene fáj: a feje, a lába, a dereka, a háta, a gyomra. Mindene.

Hol kezdették tehát a kurát? Világos, hogy magán a testen; annak valamennyi tagján. A nyomort nem ez, vagy az okozza, hanem minden, a mi e népet körülveszi. Az intézmények, az éghajlat, az emberek. A pénz, hogy ennek van, annak nincs. A terméketlenség. A munkahiány. Az adósság. A tudatlanság. A pálinka. A demoralizáció. A közlekedés hiánya, a felszerelés hiánya. A legelő hiánya. A szolgabíró. Az uzsora. A jegyző. A duvad. A szarvas. A kazár. Minden, a mit lát.

Ez mind együttvéve ezen egyetlen szóban jelentkezik: Éhség.

Buzatermő Magyarországnak van egy vidéke, a hol a nép évről-évre százezerszámra mindig éheznek. Nem ismeri a jóllakás állapotát. Egész élete abban a sóvárgásban telik el, hogy jóllakhassék. Ime, az állattá fajulás útja. A kutyá ragadozóvá lesz, a veréb tolvajjá, ha éhes. A birka bőg, a ló nyerit. Ez a szegény nép sem tolvajjá, sem martalóczzá nem lett. Nem is kiabál. Némán tűr évtizedek óta.

A mit láttam és hallottam, arról futó jegyzeteket irtam kis uti naplómba. Eszem ágában sem volt, hogy közlétegyem. Egyszerűen följegyeztem, a miként műkedvelők rajzfelvételeket készítnek egy-egy tájról. A magam okulására és az emlékezet támogatására jegyeztem fel.

Jóval később egyik képviselőtársam feltűnő kicsinyléssel beszélt előttem a miniszteri kirendeltség hegyvidéki akciójáról. Még később a hegyvidék egyik főispánja, a ki művelt és eszes ember, a ki tehát képes felfogni egy ilyen akciónak becsét, horderejét és nehézségeit, a vádak egész sorozatával terhelte meg előttem a kormány népméltósági munkáját. Nemsokára a pénzügyi bizottságban is fölmerült a kérdés s egyik tag élesen elítélte az egész mozgalmat, mint költséges és haszontalan fáradozást.

Ehez járult néhány hírlapi cikk olyan lapokban, a melyek máskülönbben mindig a kormány politikáját szokták támogatni. Ezuttal azonban keményen kirugtak a hámból. Az egyik Darányi földművelési miniszternek szegte mérgezett nyilait. A többi megelégedett az Egán szétmarczangolásával. Hanem ez aztán derekas munka volt. Csak amugy izzadt minden betű attól a nagy fáradságtól, a mit az írók kifejtettek az Egán szétszedésére.

Mindez arról győzött meg, hogy a mozgalom mibenlétét még azok sem ismerik, a kik arról beszélnek és írnak. Még kevésbé ismerik a Darányi miniszter intencióját és legkevésbé ismerik Egánt. Egyszerűen meggyőzött arról is, hogy ez az üdvös és kivált nemzeti szempontból elsőrangú kezdeményezés hajótörést fog szenvedni az ellenséges irányu hangulat áramlatában, hogy nem alakul egy erőteljes és mindenható közvélemény, mely a dolgok, viszonyok, célzatok és eszközök alapos ismeretével leserelje az ellenséges irányu hangulatoktól.

Ennek következtében elhatároztam, hogy leírom tapasztalataimat.

A kinek kezébe kerül ez a kis könyv: legyen szives és olvassa át. Célom a toborzás. Azt akarom, hogy különb harczosok sorakozzanak egy jó ügy mellé, mint a milyen én vagyok. Lelkemet az a vágy égeti, hogy minden olvasó meggyőződjék soraimból a földművelési kormány hegyvidéki akciójának helyessége, célszerűsége és szükségessége felől.

De célom elérésénél óvakodtam egy képzeltől, mint a túlzásoktól. A valóságot irtam meg a valóság színeivel. Azok a képek, melyeket az olvasó elé tárok, akár a mélységekből hoztam azokat, akár az ormokról, mindig hű másolatai az életnek, a viszonyoknak, az embereknek.

* * *

A könyv előfizetési ára 2 korona, mely összeget kérjük mielőbb megküldeni, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozva lehessünk.

Kolozsvar, 1901. aug. 28.

Hazafias tisztelettel

az *Ellenzék* kiadóhivatala.

Sajtóper.

Olyan az apa szeme, hogy minden gyermeknél szebbnek látja a magát. Ez az apai szeretetből folyik és tiszteletreméltó tévedés. De ha e mellett aztán minden más gyereket csunyanak talál aki fiával kerül szembe, ez már hiba, mit az apai elfogultság sem ment.

Hegyesi Márton ur fia, Hegyesi Pál megyei tb. aljegyző, apjának lapjában inszinnált és rosszakaratu ferdtőknek mert nevezni bennünket egy riport cikkért ugyan akkor, mikor mi azt helyesbítve is közöltük. Hegyesi Pál ur nem tartotta kötelességének e könnyen odavetett sértésért elégtételt adni sem írásban sem szóval, sőt a Szabadság papirosába takarózva nem is sejtette velünk, hogy a támadó kicsoda.

Kénytelenek voltunk hát a papiros takarót megrázni, hogy kiugorják a titkos támadó. Hegyesi Pál ur bukkant elő.

Nincs szerencsém ismerni őt, de így legalább tudom, kivel állok szemben. Hát az édes atyja fiával?

Mit akarnak még önök?

Hegyesi Pál két megbízottat küldött, kiknek kijelentettem, hogy az üzenetet én irtam, érte a felelősséget vállalom és személyes sértésnek azt nem veheti, mert nem is ismerem őt, de tudni akartam, hogy ki támadott s mert önkényt nem jelentkezett, azért irtam stílusa gorombasága ellen, hogy tudjam kivel állok szemben. Kivánom, hogy sértését, amint már előbb kellett volna, vonja vissza lapunkkal szemben, s én szivesen kijelentem, amint nem is lehetett célokom, hogy őt személyében sérteni egyáltalán nem volt szándékom.

Hát ez lovagias elintézés, vagy mi a manó.

De tovább is van.

A Szabadságban Hegyesi Márton nyílt levelet irt szerkesztőnkhez, mire ő ugyan azt válaszolta a mit én a küldötteknek.

És most ismét újabb fordulat. Harmadik felvonásként sajtóper indit az apa, fia állítólagos sértője ellen.

Nem zavaros ez a dolog egy kicsit?

Lovagias ut, hírlapi ut, bírói ut? Hát még hány féle elégtételt fog, hol az apa, hol a fia kívánni?

Hát így mi sem keféljük le egyszerűen azt az inszinnuációt magunkról, hanem bele pakoljuk egy másik bűnügyi feljelentésbe, melyet nyilvános rágalmazásért inditunk meg, Hegyesi Pál ellen.

Elvégre nem mindenki az apa szemével itél, mely gerendát néz el, szűnyogot lát meg.

Mindezek után, nincs több mondánivalóm a dologra vonatkozólag:

Fálfy Béla.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Augusztus 29. Iskolaszéki ülés d. u. 3 óra.

Augusztus 30. A vízvezetési bizottság ülése a helyszínen, d. e. 9 órakor.

Szeptember 1. A 48-as honvédek gyűlése d. e. fél 11 órakor.

Szeptember 1. A szabadelvűpárt képviselő-jelölő gyűlése.

Szeptember 2. Megyei közigazgatási ülés d. e. 9 órakor.

Szeptember 4. Tisza Kálmán beszámolója.

Szeptember 5. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órakor.

* **Rulikovszky emléke.** A magyar szabadság pártolásáért vértanu halált szenvedett **Rulikovszky** Kázmér lengyel dzsidás százados lelkiüdvéért tegnap, a kivégeztetés évforduló napján gyászisteni tisztelet volt a Szent László-templomban. A requiem a 48-as honvédek s a polgárság szép számmal voltak jelen. A gyászmisét dr. **Vucskics** Gyula plebános végezte. A templom hajójában volt felállítva a virágokkal, gyászba vont nemzeti lobogókkal, koszorukkal gazdagon díszített pompás katófalk, a melyet **Germán** Károly, a Kegyelet temetkezési intézete állított fel s **Jelinek** Ferencz műkerítész díszített szebbnél-szebb virágokkal, hazafias kegyeletük kijezesével. A gyászisteni tisztelet után a vértanu sirját megkoszorúzták.

* **Meglopott szenttelep.** Ismeretlen tettesek tegnap éjjel **Incze** Lajos szenttelepéről egy öt öl hosszú és 2 öl széles vízhatlan ponyvát loptak el. A rendőrség keresi a tolvajokat.

* Az állami tisztviselők kongresszusa.

A tisztviselők kongresszusát előkészít központi bizottság értesíti az érdekelteket, nevezetesen a fővárosi és állami tisztviselőket, hogy a szeptember 21., 22. és 23-án tartandó általános tisztviselői kongresszuson való részvételre igazolójegyek fognak kiállítani. Ez igazolójegyek szeptember hó 1-től 10-éig bezárólag a központi bizottság irodájában átvehető. Az igazolójegyekre minden állami tisztviselő igényt tarthat, aki személyesen jelentkezik a bizottság irodájában és államtisztviselő jellegét kellően igazolja. A vidéken alkalmazott tisztviselők írásbeli megkeresésre is kapnak igazolójegyet. Igazolójegy nélkül a kongresszuson senki nem vehet részt. A központi bizottság irodája Budapest, II. Fő-utca 4-ik szám.

* **Eljegyzés.** **Kupár** Rezső, a belényesi görög katolikus román főgimnázium tanára aki **Gedeon** név alatt rendes cikkírója a fővárosi s vidéki keresztény lapoknak, eljegyezte **Kassiotianu** M. Lujza kiasszonyt.

* **Nagyvárad új térképe.** Az új házszámzással és az utcanevek új megállapítása folytán nagy zavar lesz Nagyváradon a levelek és más tárgyak kézbesítése körül s bizony évek kellenek, a míg a közönség is valamennyire megszokja az új utcaneveket. Nagyvárad város tanácsa gondoskodott róla, hogy az új beosztásnak megfelelő térképet készítsenek Nagyvárad városáról. A térképet, famentes papíron egy Budapesti cég készíti. Ezzel kapcsolatosan megemlítjük, hogy a város utcáinak régi és új elnevezését, könnyen áttekinthető módon egy füzetben adják ki, amelyet 5000 példányban ingyen osztanak ki az összes hivatalokban, üzletekben és magánosok között. A nyomtatás költségeit a füzethez csatolt hirdetések díjából fedezik. A füzetet nem a város adja ki. Ilyen utmutató hézagot pótol s maradandóbb becsű, mintha például hírlapban jelennék meg az utmutató, amely csak egy napi olvasmányul szolgál.

* **Az ősi vasuti állomáshoz vezető ut.** Az ősi vasutállomáshoz vezető közlekedési ut kiépítésének ügye még mindig húzódik. Az uttest ki van hasítva, de csak száraz időben lehet rajta közlekedni, mert nincsen fedéssel borítva. Mivel ez időszertint nincs nagy forgalma az állomásnak, tűrhető az állapot, tehát a teljes kiépítés a forgalom emelkedéséig elhalasztható. Azonban az ut kiépítését özszeakarják kapcsolni a villamos vasutnak az ősi állomáshoz tervezett kiépítésével. Az államvasutak azonban kérte, hogy ettől eltekintve az alispán figyelemmel kísérje az állomás forgalmát s ha a szükség kívánja, gondoskodjék az ut kiépítéséről.

* **Magyar dohány az udvarnál.** Eddigél a király udvartartásában csak külföldi dohány-neműek szerepeltek, most azonban az udvarmesteri hivatal érintkezésbe lépett a dohányjövődék igazgatóságával, hogy van-e olyan jó minőségű dohány, a melyet be lehetne vezetni az udvarnál? A dohányjövődék igazgatóságának igenlő válaszára az udvarmesteri hivatal egyelőre a következő cigarettaneműeket rendelte meg: Ibis, Sultan, Khedive, Dame és Sfinx, melyeket külön e célra kiválasztott dohányból fognak készíteni. A magyar dohány tehát mostantól fogva udvarképes.

* **Gyanus haláleset.** **János** István Kápolnater 220. sz. a. tegnap este 8 órakor hirtelen elhunyt; a hirtelen halál oly gyanusnak tűnik fel, hogy a rendőrség a hulla felboncolását elrendelte, a halál valódi okának megállapítása végett. Az elhunyt, feleségének valódomása szerint, már régóta beteg s daczára ennek 10 éve, hogy orvosi kezelés alatt nem volt.

* **A győri püspök hagyatéka.** Az elhunyt győri püspök: dr. *Zalka* János hagyatékának leltározását már nagyrészt befejezték és ez év végén a teljes számadással elkészülnek. A hagyaték felvételéből látható, hogy a négy főörökös: a nagyobb papnevelő, egyházmegyei alap, egyházmegyei tanító-nyugdíjalap és az elaggott papok nyugdíj-alapja közösen 200 ezer koronát kap. A hagyatékfelvétel tételei szerint az *aktívum* összesen 452.694 k, a mivel szemben a *passzívum* 248.000 koronát tesz ki. A négy főörökösnek tehát marad 204.694 korona. A hagyaték teljes megállapítása csak a folyó esztendő végével lesz lehetséges, a mikor az 1901. évből a hagyatékra eső 15 nap jövedelme is meghatározatik. Ez azonban nem fog jelentékeny különbséget tenni.

* **A vízvezetési bizottság ülése.** Nagyvárad város vízvezetési bizottsága holnap, pénteken délelőtt a vízvezetési telepen ülést tart a fenékgát építése és a kőpárhuzamműhöz szükséges kövek átvétele tárgyában.

* **Visszaélések a vámoknál.** A vámoknál Nagyvárad város pénztára kárára elkövetett visszaélések ügyében *Komlóssy* József tanácsnok még nem fejezte be a vizsgálatot. Tegnap kihallgatta *Beczky* Artur felfüggesztett vámfelügyelőt. Szembesítette a beismerésben levő *Papp* Sándor elbocsátott lóvásártéri felügyelővel. A vizsgálatot kiterjesztik a *Horváth* János volt vámmellenőr által benyújtott 3 éves feljelentés adataira is. A jelentés szerint *Horváth* János már július hó folyamán is talált hamis vámjegyeket. Az ügynek nagy fordulót ad ha igaznak bizonyul *Papp* Sándor és nejének egy újabb vallomása, a melyről a vizsgálat érdekében még nem irhatunk.

* **Esküvő a Zichy-családban.** Fényes örömnapp volt augusztus 25-én gróf *Zichy* Jenő bihari nagybirtokos családjában. Gróf *Zichy* Rafael, gróf *Zichy* Jenőnek és nejének *Redern* Hermin grófnőnek fia *Mosdóson* (Somogy megye) vezette oltárhoz aráját *Pallavicini* Ede örögrófnak és nejének *Majláth* Etelkának bájos leányát *Pallavicini* Edina örögrófnő. A fényes főúri esküvőn a két család rokonságán kívül a magyar mágnás világ jó része jelen volt. Násznagy volt ifj. *Zichy* János képviselő, a tanúk örögróf *Pallavicini* Antal, gróf *Majláth* György, gróf *Zichy* Nándor és id. gróf *Zichy* János, vőfélyek örögrói *Pallavicini* György, gróf *Zichy* Henrik, ifj. gróf *Zichy* Ödön, örögróf *Pallavicini* Antal, nyoszolyólányok, *Pallavicini* Stephanie örögrófné, *Majláth* Livia grófné, *Zichy* Paula és *Gabriella* grófnők, apród ifj. *Majláth* György gróf voltak. Az egyházi szertartást gróf *Majláth* Gusztáv Károly erdélyi püspök, a menyasszony nagybátyja végezte, a kegyuri plebánosok segédlete mellett. Az esketés előtt a püspök remek beszédet intézett az ifju párhoz. A násznép a mosdósi kastélyból a virágokkal behintett és zászlókkal díszített uton a *Tannhäuser*-induló hangjai mellett vonult be a templomba; a férfiak magyar dísz-illetőleg egyenruhában, a szomszéd falvak lakói ünneplő ruhában képeztek élő sorsfalat s meleg részvétellel vettek részt a népszerű és kedvelt *Pallavicini* család ünnepében. A kastélyban tartott fényes ebéd után az ifju főúri pár *Biharmegyébe*, *Magaslakra* utazott, az örömapa páratlan fényes berendezésű és vadregényes fekvésű kastélyába, a hol pár hétig tartózkodnak.

* **A zágrábi érsek jubileuma.** Zágrábból jelentik, hogy *Posilovics* érsek tegnap ülte meg 25 éves püspöki jubileumát, amely alkalmából nagy ünneplés tárgya volt. Este a zágrábi dalárdák szerenádok rendeztek tiszteletére. Másnap reggel nagy ünnepi mise volt a székes-egyházban, melyen a horvát főváros valamennyi kitűnősége részt vett. Az érsek a mise után rövid beszédet mondott az egybegyűltekhez, különösen a pápának iránta tanúsított kegyé-

ről emlékezett meg. A délelőtt folyamán 36 küldöttség tisztelgett az érseknél. Legelsőnek *Krajcsovics* osztályfőnök tisztelgett nála, hogy a horvát bán nevében üdvözlje a jubilánst. Délután 300 terítékű ebéd volt az érseki palotában. — A pápa 17-én kelt bullát küldött, amelyben a jubilánst házi praelátussá és pápai trónállóvá nevezte ki s neki egyúttal a comes romanus (római gróf) jogait adományozta. Azonkívül *Rompolla* biboros is gratulált a jubilánst a pápa nevében. *O Fel-sége* szerencsekívánatait *Schiessl*, a kabinetiroda főnöke tolmácsolta. Az arisztokrácia és általában a lakosság köréből is sok üdvözlő táviratot kapott az ünnepe.

* **Szökött katona.** *Szerző* Sándor debreczeni 3-ik honvéd gyalogezredbeli honvéd nagyon terhesnek találta a katonai szolgálatot s vasárnap virradóra kerekét is oldott s vissza tért szülő falujába, Bihar-Diószegre, honnan már a berukkolás alkalmával is fájó szívvel távozott. Tegnap egy székelyhidi gazda kocsi-ján bejött Váradra széjjelnézni s megállott a *Széchenyi*-szálloda előtt s miután a paraszt gazdától egy 5 koronást kért, — egy szobát nyitattott. A fuvaros várta a szálloda előtt, hogy leküldi az öt koronát és a fuvardíját, de hiába, végre a sarki rendőrnek panasolta el dolgát, ki hivatásának tudatában felment az *elegáns nagyságos* urhoz, s éppen akkor nyitott be hozzá, midőn az elegáns civíl ruha alá felvett közkatonai mundértól igyekezett szabadulni. Gyanusnak tűnt fel előtte a dolog s faggatni kezdte *Szerzőt* s kiderült, hogy katona szökevény. Atkisérte azonnal a helybeli honvédezed parancsnoksághoz.

* **A Csáky-család bihari birtokainak felosztása.** A gróf *Csáky* Antal Vincze-féle hitbizomány felosztása iránt a család gróf *Csáky* Gyula felperessége alatt pert folytatott, melyet minden fórumon megnyerve egy a *bihari*, mint a szepesi birtokok felosztattak. A bihari birtokokra vonatkozólag a felosztás még az év elején megtörtént, — a szepesieket most osztották fel. *A bihari birtok*, mely 18,227 Bihar megye 7 községben fekvő kat. holdból állott, a következő osztályegyezség szerint került felosztásra; 1. gróf *Csáky* Manónak és gróf *Csáky* Károlynak (váci püspök) 60/300 rész. 2. gróf *Csáky* György Napoleon-nak és id. *Csáky* Adorjának 60/300 rész. 3. gróf *Csáky* Gyulának, id. *Sándornak*, *Ödön*, *Jenő* és *Lajosnak* 60/300 rész. 4. gróf *Csáky* Rezsőnek, gróf *Csáky* Vidornak 20/300 rész. 5. gróf *Csáky* Jenő, gr. *Csáky* Albin és gróf *Csáky* Vidornak 100/300 rész.

Igy a jelenlegi egyéni birtokállapot Bihar-ban a következő:

	K. hold	kor.	becsért.
Gr. <i>Csáky</i> Manónak van	1814		736.143
Gr. <i>Csáky</i> Károlynak	1814		736.143
Gr. <i>Csáky</i> Gy. Napoleon	1743		762.240
Gr. <i>Csáky</i> Adorján	1743		762.240
Gr. <i>Csáky</i> Gy. és id. <i>Sándor</i>)	3019		1,433.402
Gr. <i>Csáky</i> Ödön és <i>Lajos</i>)			
Gr. <i>Csáky</i> Jenő	1053		314.112
Gr. <i>Csáky</i> Albin	1053		314.112
Gr. <i>Csáky</i> Vidor	4207		1,618.278
Gr. <i>Csáky</i> Rezső	1050		495.527
Felosztás végett eladandó	725		404.257
Összesen :	18226		7,579.960

* **Párbaj tanár és tanuló között.** A palermói egyetem egyik hallgatója a napokban provokáltatta az egyetem fizikai tanárát, a tanár a kihívást elfogadta. A párbajban, mely alig néhány percig tartott, a tanár oly veszélyes szurást ejtett az egyetemi hallgatón, hogy ennek felgyógyulásához alig van remény. A párbaj okát még nem sikerült megtudni.

* **Halálozás.** Résztvétel vettük a következő gyászjelentést: Özv. *Stettner* Jánosné szül. *Palatinus* Erzsébet a maga, valamint gyermekei és unokái: *Palatinus* József, *Bezdeg* Jánosné szül. *Palatinus* Mária férje, gyermekei és unokái; özv. *Bauman* Vinczéné szül. *Palatinus* Emma és gyermeke, valamint számos más rokonok

nevében is fájdalomtelt szívvel tudatják a legjobb édesanya, anyós, nagyanya és dédaanyának *Palatinus* Ferenczné szül. *Schmidt* Bauer Erzsébetnek folyó évi augusztus hó 27-én, d. u. 1 órakor életének 78-ik évében hosszas szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai ugyan e hó 29-én d. u. fél 4 órakor fognak Nagy-Magyar-utca 367. számú háztól a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és az újvárosi központi temetőben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent miseáldozat ugyan e hó 30-ikán d. e. 9 órakor fog az újvárosi plebánia-templomban az egék urának bemutatni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai és ösmerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1901. augusztus hó 28. Béke hamvaira!

* **Örökbe akarja adni.** Egy szegény apa: *Tinkó* F. 5 éves kis szép fiu gyermekét óhajtja örökbe adni. A gyermek gondozására vállalkozó gyermekbarát a központi fősolgabírói hivatalban nyer bővebb értesítést.

* **Hány cigány van a világon?** Egy mostanában közzétett kimutatás szerint körülbelül másfélmillió cigány van a világon. Európában 791.000, Magyarországon összesen 82.405 olyan cigány van, aki még mind anyanyelvét beszéli, ebből 48.000 az erdélyi részekre esik. Elmagyarosodott cigány, ki már nem érti anyanyelvét, hazánkban 192.533 van. A cigányok száma hazánkban tehát 274.940.

* **A ravasz Li-Hung-Csang.** Hogy Kína Bismarckjától nem egészen idegen az u. n. ravasz együgyűség, annak bizonyosága a következő történet, melyet *Glasgow* nemrég elhunyt főpolgármestere: *Ure* beszélt el egy újságíróknak. Mikor *Li-Hung-Csang* európai útjában *Glasgow*ba is ellátogatott, megmutatták neki a *Clide* mentén elhúzódó hatalmas dockokat is. Es útjában maga *Ure*, mint a *Clyde-Harbor-Trust* alelnöke volt *Li-Hung-Csang* kalauza. A kínai államférfi nem győzött csodálkozni a dockok tömördekségén és mikor megtudta hogy *Ure* a dock-társaság alelnöke, azzal a kérdéssel fordult kalauzához, hogy:

— Mi fizetést kap a társulattól?

Ure indignálódva magyarázta *Li-Hung-Csang*-nak, hogy ez az állás nagy tisztesség, nem pedig fizetéses hivatal, de ez a ravasz kínainak sehogysem akart a fejébe férni. Fűrészösen nézett a főpolgármesterre, mig nem egyszerre földerült az arca s a mutatóujját *Ure* pompás gyémánt-mell-tűjére téve, diadalmas hangon, mintha hazugságon esipte volna, szólt:

— Nem kap fizetést! Hm, hm. Hát ezt a tüt kitől kapta?

Ennyi ravaszág után *Ure* fölöslegesnek tartott minden további magyarázatot.

* **Találtatott** egy *Katz* Eszter férjezett *Decker* Mórné nevére szóló gazdasági- és iparbankbeli törlesztési könyv; továbbá egy *Kuchla* Pál névre szóló postatakarékpénztári betétkönyv. Igazolt tulajdonosaik átvehetik *Mendelényi* Béla rendőrfogalmazónál.

* **Elhagyott paróka.** Tegnap délelőtt a Szarvas korcsmától az orth. húscsarnokig elveszett zsebkendőbe kötött 2 paróka. Becsületes megtalálók a rendőrségen jutalomban részesül.

EGYESÜLETEK.

A 48-as honvédek gyűlése. A nagyvárad-városi és Biharvármegyei 1848—49-es honvéd bajtársakat tisztelettel felhívom, hogy a folyó évi szeptember hó 1-ső napján Vasárnap délelőtti fél tizenegy órakor tartandó közgyűlésen városháza kis tanácstermében mentül számosabban megjelenni sziveskedjenek. Főtárgy a miniszterelnöki rendelet a honvéd nyugdíjazás iránti intézkedés. Nagyváradon, 1901. évi augusztus 29-én. *Bereczky* Géza, alelnök.

TANUGY.

Beiratások az újvárosi róm. kath. fiúiskolába.

A nagyváradi újvárosi róm. kath. népiskolában a beiratások az 1901—902. tanévre folyó évi szeptember 2-án veszik kezdetüket s szeptember 8-ig tartanak.

Felhívtnak tehát a t. szülők, kik gyermekeiket ezen kath. tanintézetben akarják taníttatni, hogy azok beiratása végett himlőoltási bizonyítvánnyal ellátva az iskolaépületben (Nagy-Kőrös-utca 538. sz.) megjelenni sziveskedjenek.

Tudomására adom egyúttal a t. szülőknek, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1878. évi márczius 31-én 7280. sz. a. kelt leirata értelmében csak azon gyermekek tekinthetők tanköteleseknek, kik 6-ik életévüket a polgári év szeptember hónapjában betöltik. Ugyanazért az első osztályba beírandó minden tanulótól megkivántatik, hogy erre vonatkozó kereszteselési igazolványát magával hozza, ezen igazolványt az illető plebáni hivatal kívánatra díjmentesen állítja ki.

A beiratásokat naponként délelőtt 8—11-ig, délután 3—5 óráig az osztálytanítók fogják teljesíteni.

Beiratási díj egy tanévre a róm. kath. tanulóktól 4 korona, más felekezetű tanulóktól 10 korona. Szegény róm. kath. tanulók a beiratási díj fizetése alól fölmentettek ugyan, de 30 fillér tanítói nyugdíjilletéket, 30 fillér értesítési (összesen 60 fillér) díjat minden egyes tanuló köteles fizetni.

Magánvizsgálatok a beiratási napok bármelyikén tehetőek.

A jó Isten lévén minden kegyelem kufforrása, a tanév ünnepélyes megnyitása a Szentlélek segítségül hívásával szeptember 8-án — Kisasszony napján — leendő, 9-én pedig kezdetét veszi a rendes tanítás.

A nagyváradi-újvárosi r. kath. népiskola igazgatósága.

Beiratások a budapesti m. kir. állami felső ipariskolában.

A m. kir. állami felső ipariskolában (VIII. Népszínház-utca 8. sz.) a beiratások szeptember hó első napján kezdődnek s 5-ik napjáig tartanak.

A budapesti m. kir. állami felső ipariskola igazgatósága.

Beiratás a női kereskedelmi tanfolyamra.

A női kereskedelmi tanfolyam, mely Nagyvárad város fenhatósága és az Iparoktatási Bizottság felügyelete alatt áll, ez évben 11-edszer nyílik meg, hogy ismét rövid egy év alatt biztos kenyeret és tisztességes keresetet adjon egy-egy leánynak, segítséget a szülőknek.

Az 1901—2. tanévre a beiratások f. évi szeptember hó 4—7-ig, bezárólag mindennap délelőtt 10—12-ig, délután 4—6-ig eszközöltetnek a korona-utcai polgári leányiskola helyiségében.

A női kereskedelmi tanfolyamba felvételnél olyan növendékek, kik a 14-ét betöltötték és a IV. polgári osztályt legalább elégséges eredménnyel végezték, vagy 2 polgári osztályról szóló bizonyítvány mellett felvételi vizsgálatot tesznek.

A tandíj egész évre 100 korona, mely összeg két részben, az első a beiratásnál, a második február 1-én fizetendő. Kívánatra 10 korona havi részletekben is fizethető. Beiratási díj 4 korona.

Kitűnő, vagy legalább jeles tanulók, kik szegénységüket hatóságai bizonyítvánnyal igazolják, kaphatnak feltandíjmentességet.

40 növendéknél több nem vehető fel, ezért saját érdekében cselekszik mindenki, ha minél előbb jelentkezik.

Bővebb felvilágosítást szivesen ad
özv. **Rechné Bauer Zsófia,**
igazgatónő.

Ipariskolai beiratások.

Az ipariskolai beiratások szept. 1—10-ig eszközöltetnek, mindenkor d. e. 11—12-ig, d. u. 4—6-ig; a tanítás pedig szept. 15-én veszi kezdetét.

Felhívtnak t. mester urak, hogy tanonczaikat a fent megjelölt határidő alatt mulhatlanul beirassák, mert ellenkező esetekben a mulasztók az ipartörvény megfelelő §-a értelmében 40—400 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetettnek.

A tanulók a beiráskor mult évi ellenőrző könyvüket magukkal hozni tartoznak.

Hogy az iparos mester urak kívánalmait az iskolalátogatás idejének megállapításánál az igazgatóság lehetőleg figyelembe vehesse, kívánatos, ha a tanoncok mestereikkel egyetemben jönnek a beiratáshoz, annyival inkább, mert a tanulók utólag egyik csoportból a másikba át nem írhatók.

Az igazgatóság.

Igazságszolgáltatás.

Falkai László a törvényszék előtt.

Tegnap tárgyalták a budapesti kir. törvényszéken a Falkai esetét, éppen három hónappal azután, hogy vagy negyvenezer korona különböző helyre szóló s a postára bízott pénzeket kivett a postakocsiból, melyen e pénzek kézbesítésére indult s alig három héttel azután, hogy a messze Amerikából visszahozták. Az olvasó emlékezhetik meg, hogy ez év május 28-án történt ez a szenzációs sikkasztás. Falkai László pénzes levélhordó Tóth János postakocsissal ment rendes körútjára. A kocsi az Alkotmány-utczában megváratta azzal, hogy neki a törvényszéki épületben sok kézbesíteni valója van. A kocsi várta vagy három óra hosszat, de akár itéletnapig is elvárható volna, mert Falkai a maga jószántából sohasem tért volna vissza. Délután azután konstatálták, hogy Falkaival együtt tűnt el a postakocsiból kilenc pénzes levél, melyben 36.513 korona 98 fillér volt. A pénzes levelekből kettő az állampénztár birói letét osztályának szólt s 20.092 korona 94 fillért foglalt magában. Egy a Légrády-testvéreknek szólt s 14.721 korona volt benne, egy 430 koronás levél pedig a Kereskedelmi Bankot illette, a többiben kisebb összeg volt. Azonkívül eltűnt az utalványok kifizetésére szánt 3794 korona 71 fillér készpénz is. A levélhordó tehát összesen 40.306 korona 69 fillért sikkasztott.

Sokáig hiába nyomozták Falkait. Végre is az hozta a nyomára a büntető igazságot, a mi Falkait a bűnbe is vitte; a sikkasztónak a családja iránt való szeretete. Egy hazairt levélből tudták meg, hogy Falkai New-Yorban van. S mert van szerződésünk az Egyesült-Államokkal az olyan sikkasztók kiadására, kik az államot károsítják, hát szépen, drága pénzen hazahozták messze tengeren tőről Falkait, hogy így elrettentő példát statuáljanak mind azok elriasztására, kik Falkai példáját követni óhajtanak.

Az ítélő tanácsban nárai Szabó Géza törvényszéki bíró elnökölt.

Falkai védelmét dr. Vázsonyi Vilmos vállalta el.

A posta részéről Siket Traján posta tanácsos jelent meg.

Négy tanu van beidézve a tárgyalásra a sikkasztó testvérbátyja: Falkai János, egy pályai ismerőse: Szenesné s a védelmi két tanuja: dr. Darvas Sándor és Pálmái László, Falkai volt házi orvosa, kik hír szerint arról vallanak, hogy Falkai a paralízis kezdő stádiumában van.

Háromnegyed tizket vezetett be egy börtönőr Falkai Lászlót. Világos barna, disztíngvált zakkóruha volt rajta. Sáppadt arcát eléggé gondozott fekete körszakáll övezte.

A tanukat kiküldték s az elnök kérdésével Falkaihoz fordult, ki halk, alig érthető hangon mondta el, hogy Bicskén született, 36 éves, református vallású, felesége, öt gyermeke van, vagyona nincs, büntetve nem volt.

Az elnök: Bűnsnek érzi magát?

Falkai: Igen.

— On levélhordónak volt alkalmazva, mennyi volt a fizetése?

— 400 forint.

— Mi volt a feladata?

— Pénzesleveleket, utalványokat kézbesítettem.

Az elnök bemutatatta aztán az utalvány-ívet s ama tizenhat pénzeslevél jegyzékét, miket Falkai május 28-án átvett.

Az elnök: Megkapta ezeket?

Falkai: Meg.

— De ezekből kilenczet nem kézbesített. Mit csinált velük?

Falkai: hallgat.

Az elnök: On ezeket a saját céljára fordította. Miért?

— A családom nagy nyomorban volt.

— Miért vitt el olyan nagy összeget?

— Nem gondolkodtam, annyi volt, azt elvittem.

Falkai kihallgatása azzal egyelőre véget ért.

Siket Trajánt, a postakincstár képviselőjét kérdezte most az elnök. Ez elmondta, hogy Falkai mit postaszolgá telt esküt s mint kézbesítő volt alkalmazva a verseny-utcai hivatalnál. Elmondta, hogy aznap Falkai 116 utalványt, 16 pénzeslevelet s 28 csomagot vett át. Vázolta azután, hogy követte el Falkai a sikkasztást.

Az elnök: Hány pénzes levelet vitt el Falkai?

Siket: Mindazokat a leveleket, hetet, melyekben pénz volt, azokat elvitte, a többi pénzes levélben csak csekk volt?

— Mi a kincstár kára?

— 40.306 korona 69 fillér.

Az elnök konstataulta, hogy Falkai átadott egy rokonának 2000 koronát, ez megtértült, megtalálták nála továbbá 33.500 korona készpénzt, fedezetül szolgál Falkainak egy aranyláncza 3 más apróságok, köztük egy 65 filleres osztrák postabélyeg. Gondoskodott a bíróság, hogy Falkai által vett két brémai hajójegyet értékesítsék ott.

Az elnök: Mi volt Falkai járandósága?

Siket: 800 korona fizetése, 240 korona lakáspénze, 80 korona drágasági pótléka, 192 korona kártalanítási összege s 80 korona részjuttaléka, vé ül volt természetben ruhája.

Az elnök (Falkaihoz): Így volt-e?

Falkai: Igen.

— Mennyibe került a két hajójegy?

— Körülből 500 forint.

Dr. Vázsonyi védő: Volt-e Falkainak előlege?

Siket: Van 122 korona előlege ezt fizetéséből kellett volna levonni kis részletekben.

Dr. Darvas Sándor gyakorló orvos volt az első tanu. Kezelő orvosa volt Falkainak. Kezeite a vádítottat és családját.

A tanu: Falkai súlyos beteg volt s még most is annak tartom.

Az elnök: Ötől csak azt kérdezzük orvosa volt-e Falkainak.

A tanu: Voltam, kezeltem egy gyermekét tüdő-, egy másikat fülgyulladás ellen, magát Falkait pedig agyhártyagyulladás ellen.

Az elnök: Milyen volt az állapot Falkaiéknál?

A tanu: Bizony gyakran állva kellett reczeptet írnom, mert szék sem volt a szobában. Falkai nappal dolgozott, éjjel a gyermekeit ápolta. S mivel rendkívül gyöngye idegzeti ember, a kimerülés miatt összeesett; agyrendszer és idegrendszere teljesen megrendült, hisztérikus epileptikus rohamok ismétlődtek nála, ugyannyira, hogy a betegség állapotát magán viseli a paralízis karakterét.

Az elnök: Van-e valakinek kifogása?

Az ügyész: Nekem nincs.

A védő: De van nekem. Mert éppen ezekre a vallomásokra akarom majd indítványomat alapítani. — Mi a véleménye Falkai bajáról?

— Súlyos idegbetegnek tartom, súlyos neuresztériában okvetlenül szenvedett, esetleg a paralízis kezdődő stádiumában van.

Az elnök: »Esetleg« az nem beszéd. Tesék határozottan nyilatkoznai.

Dr. Darvas: Határozottan találtam a paralizisre vonatkozó tüneteket, de észleltem nála biszterioepilepsziát is.

Az ügyész ellenezte e tanu megesketését, de a törvényszék a védő kérésére elrendelte.

Dr. Pálmai Izsó gyakorló orvos volt a következő tanu.

Az elnök: Kezelte ön Falkait?

Dr. Pálmai: Vagy két évvel az eset előtt kezeltem, kimerülést konstatáltam.

Kürthy bíró: Micsoda kimerülés volt ez? Dorbézolásból származott?

Dr. Pálmai: Dorbézolni sohasem dorbézolt. Nálam házfelügyelő volt, hát én tudhattam volna ezt.

Dr. Vázsonyi védő: Mégis mi a neve annak a betegségnek, a mit Falkainál észlelt?

Dr. Pálmai: Mi orvosok neurészténiának nevezzük azt a bajt.

Ezután özv. Szemes Jánosné tanut hallgatták ki.

A védő kérte, hogy Falkai elméleti állapotát figyeltessék meg.

A tárgyalás folyik.

TAVIRATOK.

Üdvözlík-e Károlyit?

Békés-Gyula, aug. 28. A nyitrai gazdasági egyesület átiratot intézett a kebelbeli egyesületekhez, hogy üdvözlíjkék Károlyi Sándort. Mai gyűlésen avval a megoklással, hogy a gyulai gazdasági egyesület a politikától távol tartja magát, elhatározta, hogy Károlyi Sándort a gönczi levél miatt nem üdvözlík. Darányi földmívelésügyi miniszterhez pedig feliratot intéztek, hogy védje meg a gazdaközönség érdekeit a német vámtarifával szemben. — A gyulai gazdasági egyesület ezen ülésén Zsilinszky elnökölt.

Vilmos császár északi útja.

Budapest, aug. 28. (Saját tud. táv.) Mint a *Berliner Zeitung* írja, Vilmos császár északi útja alkalmával az egész társasággal együtt füstölt halat evett, melynek élvezetétől valamennyien heves gyomor görcsöt kaptak. Most vizsgálatot indítottak annak kiderítésére, nem-e szándékos mérgezés következtében állott elő ez igen gyanus eset?

Berger cég fizetéképtelen.

Baja, aug. 28. A Berger és Geiringer hajózási vállalkozó cég fizetéképtelen lett. A bajai pénzpiacz 170 ezer koronáig ugyszintén más pénzintézetek is tetemes összeg erejéig vannak érdekelve. — A passiva körülbelöl 270 ezer koronát tesz ki.

Közönség köre.

A belényesi hívek nyilatkozata.

A „Nagyváradí Friss Ujság” aug. 21. számában a belényesi esperes-plebános személye ellen intézett cikk jelent meg. A közlemény épp annyira otromba és undorító, mint a mennyire hazug és rágalmazó. S hogy ezek ellenére röviden foglalkozunk vele, annak kizárólag csakis az az oka van, hogy a krajezáros ujság azon olvasóit, kik a meghurczolt plebánost személyesen, de talán hírből

sem ismerik, egy pillanatig se hagyjuk a közlemény valótlansága felett kételyben.

Hát szép az a szabadsajtó, de mi azt hisszük nem esnék annak rovására s nem is volna fölösleges a szerkesztőségeknél annyi óvatosság, hogy mielőtt egy ilyen hangu s egy köztsziteletben álló egyeniség ellen szóló cikk közre adatnék, a forrás tisztasága és megbízhatósága iránt tudakozódás történnék. Nagyon jól tudjuk, em áll érdekükben pusztán a szenzáció kedvéért lapjukban valótlanságokat hozni, az olvasó közönséget ilyen közleményekkel megtéveszteni s egyes köztsziteletben álló kiváltságos állásu egyéneket sárral megdobálni. Azért kellene tehát éppen azoknak, kik a szabad szólás és szabadsajtó igaz és hű harcosai, hogy egyik legfőbb kötelességüknek tartásák e két szent eszmét meg is védelmezni. Ha minden ember bármely nagyságot, erényt, érdemet akadálytalanul bepiszkolhat, a szent szabadság áldás helyett átkot fog hinteni. Távol áll tőlünk, hogy a t. Szerkesztő urnak tanácsot adni akarnánk, de mint a sajtó egyik muokásának akartuk ezen anomáliára irányítani figyelmét, a szerkesztőségek együttesen mégis csak hozhatnának oly határozatokat, melyek kikerülhetővé tennék azt, hogy a hírlapok a szép, jó és igaznak terjesztése helyett akaratlanul is a rosszat szolgálják. Rombolni sokkal könnyebb, mint építeni. Az a cikk ugy van írva és olyanok vannak benne írva, s valószínűleg olyan egyén által is lett írva, hogy annak czáfolásába bocsátkozni nagy hiba volna. Németh József esperes-plebános Belényesen 22 év alatt mutatott rendíthetlen hazafisága, példászerű lelkészi muködése által nemcsak hívei szeretetét, de az összes lakosság tiszteletét és becsülését is megnyerte. Németh József vallásossága, hithű buzgótsága és erkölcsössége oly magasan áll, hogy őt az eldobott piszok el sem érheti. Tehát megcsalódott hívekről szó sem lehet. Hogy azonban van valaki, aki a katolikus hitről át akar térni a reformátusra, az nem lehetetlen; hadd hulljon a férges, csakhogy nagytiszteletű Sipos urat ismerjük olyan hű pásztoraak, hogy akármilyen mételyes juhot aligha fog nyájába beengedni.

Belényesen, a róm. kath. egyházközség hívei nevében:

1901. évi augusztus 22-én.

Ritschel József sk. Kosik György
 ifj. Markovits Károly sk. gondnok sk.
 Tabár Ferenc sk. Buder Károly sk.
 Kaffka Gyula sk. Molinák Róbert sk.
 Kálnér Béla sk. Erdéy István sk.
 Marosy Béla sk. Tóth Andor sk.
 Szuchevich Sándor sk. Ilyés Adalbert sk.
 Jancsik Géza sk. Papp Gergely sk.
 Beliczay Sándor sk. Holmáyer Béla sk.
 Lánszky Lajos sk.

KOZGAZDASAG.

Gabona szállítás a katonaság részére. A nagyváradí cs. és kir. katonai élelmezési raktár kezelősége 100 q. tiszta buza, 400 q. rozs. és 825 q. zab szállításának biztosítására pályázatot hirdet, miről az érdekelteket van szerencsénk azzal értesíteni, hogy a szóban levő pályázat közelebbi feltételei a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtudhatók. Nagyvárad, 1901. augusztus hó 28. A nagyváradí kereskedelmi és iparkamara: Janky József, elnök. Dr. Sarkadi Lajos, titkár.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A „Tiszántul” eredeti távirata. —

Határítók.

	Budapest, aug. 28.
Buza októberre	— — — — — 0.—
Buza áprilisra	— — — — — — — —
Tengeri	— — — — — 0 —
Rozs okt.	— — — — — 0.—
Zab ápr.	— — — — — 0 —
Káposzta, repce, aug.	— — — — — — — —

Értéktőzsde.

	Budapest, aug. 28.
Osztrák hitel	— — — — — — — —
Magyar hitel	— — — — — — — —
Államvasut	— — — — — — — —
Rimamurányi	— — — — — — — —
Magyar jelzálog	— — — — — — — —
Szájgótárjani	— — — — — — — —
Wagon-kölcsön	— — — — — — — —

Hivatalos arfolyamok

a budapesti ára- és értéktőzsdén 1901. aug. 28-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — — — 118 60
Magyar koronajáradék	— — — — — 92 80
Magyar vasuti kölesön aranyban 4,2%	— — — — — 121 25
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	— — — — — 100 40
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — — 118 50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — — 92 75
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — — 100.—
Horvát-szlavónföldtehermentesítési kötvény	— — — — — 93 50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölesön	— — — — — 174 50
Tiszszabályozásás szeredi sorsjegyek kölesön	— — — — — 145.—
Osztrák járadékpapírban	— — — — — 98 55
Osztrák járadék ezüstben	— — — — — 98 40
Osztrák járadék aranyban	— — — — — 118.—
Osztrák korona járadék	— — — — — 95 75
Osztrák államsorsjegyek	— — — — — 139 50
Osztrák magyar bank részvény	— — — — — 16 65
Magyar hitelbankrészvény	— — — — — 641.—
Osztrák hitelintézet részvény	— — — — — 630.—
Párisi vista	— — — — — 94 90
20 fontos arany (Napoleonkor)	— — — — — 19 02
Nemethirodalmi márka	— — — — — 117 10
London vista	— — — — — 234 40
20 márkás arany	— — — — — 23 43

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Van szerencsénk a n. érdemü közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett cikkek árait mélyen leszállítottuk és

teljesen kiárusítjuk

u. m. Szines selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyük, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek. Tenis flanel és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény cikkek.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Tanulók jutányos ellátása.

Nagyvárad központján lakó keresztény uri család egy vagy két vidéki uri család gyermekét, kik gymnásiumot vagy kereskedelmi akadémiát látogatnak, teljes ellátásra és gondos nevelésre elfogad. Értekezhetni Kádár János fűszerkereskedőnél, vagy Borz-utca 396. szám alatt.

173-5-8.

Nagyvárad város tanácsának árverési küldöttségétől.

8861—1901. számhoz.

Ajánlati felhívás.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 2498776—901. szám alatt kelt határozata alapján Nagyvárad Ujváros-részben levő 535. (rég. reáliskola) és 536. (elemi iskola) számú telkeken levő összes épületek elbontása, az ócska anyagok megvétele és elszállítása s az említett telkeken tervezett **új városháza felépítésére** ezennel pályázat iratlik ki.

A teljesítendő munkák és kötelezett-ségek következők:

1. A fentemlített háztelkeken levő összes épületek lebontása és a kikerült anyag elszállítása, mely anyag vállalkozó tulajdonát fogja ugyan képezni, de azért fizet Nagyvárad városnak a bontási és elszállítási költségek megtérítése nélkül 4000, azaz négyezer koronát.

2. Ifj. Rimanóczy Kálmán építész által tervezett városház terv szerinti fel-

építése és pedig a részletes költségvetésben felsorolt árakért, u. m.:

I. Földmunka	12788-65
II. Kőműves és elhelyezési munka	335124-28
III. Kőfaragó munka	68970-24
IV. Vasmunka	61433-34
V. Ácsmunka	25508-38
VI. Cserépfedő munka	3267-04
VII. Bádogos munka	17677-96
VIII. Szobrász munka	9364-10
IX. Asztalos, lakatos, mázoló és üveges munkák	89048-30
X. Szobafestő munka	11761-32
XI. Kályhás munka	18100—
XII. Központi fűtés	3672-40
XIII. Vízvezeték és csatornázás	13587-26
XIV. Villámhárítók és villamos csengők	1600—
XV. Különbféle munka	7362-54
Összesen	679256-81

azaz Hatszázhetvenkilenczezerkétszázötvenhat korona és 81 fillér értékben.

Ezen munkák kivitelénél irányadók az építési tervek, műszaki leírás, részletes költségeloirányzat, az általános feltételek, a különös feltételek, a jelen ajánlati felhívás, a melyek alapját képezik a vállalkozóval annak idején kötendő szerződésnek s melyek a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt, u. m. d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig megtekinthetők.

Az általános és különös feltételeket tartalmazó füzetek, ugyszintén a költségvetés a mérnöki hivatalban 20 koronáért megszerezhetők, illetve kívánatra az összeg előleges beküldése után postán is megküldetnek.

A vállalati feltételekből tájékozás végett közöltetnek a következők:

a) az összes bontási és építési munkák egy fő vállalatnak adatnak ki; egyes munkákra tett ajánlatok nem fogadtatnak el;

b) minden ajánlattevő köteles bántépénz fejében az ajánlat benyújtására kitűzött határnap az árverést megelőző délelőtti 9 óráig a város főpénztárába 34000, azaz Harmincznégyezer koronát készpénzben, vagy a törvényben megállapított óvadékképes értékpapirokban letenni s az erről nyert nyugtát ajánlatához csatolni.

Ajánlatok csakis a hivatalosan megállapított és a városi mérnöki hivatalnál díj nélkül kapható úrlapon adhatók be.

Minden egyéb feltételek a fentebb említett feltét. füzetekben foglaltatnak.

Felhivatnak tehát a vállalkozni szándékozók, hogy a bántépénz letételét igazoló nyugtával s egy koronás bélyeggel ellátott ajánlataikat legkésőbb folyó évi szeptember hó 26-ik napjának délelőtti 9 óráig alulírt kezeihez annál is inkább nyujtsák be, mivel ezen határidőn túl érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A beérkezett ajánlatok ugyancsak 1901. évi szeptember hó 26. napján délelőtti 10 órakor fognak felbontatni és nyilvánosan felolvasatni, mely eljárásnál az ajánlattevők is jelen lehetnek.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága fõntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok felett saját belátása szerint, teljesen szabadon határozzon.

Nagyvárad, 1901. augusztus 26.

Komlóssy József,

jog- és gazdaságügyi tanácsnok, mint az árverési küldöttség elnöke.

176.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
napárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.